

На основу члана 45. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 - исправка, 101/07, 65/08 и 16/11),

Влада доноси

СТРАТЕГИЈУ РАЗВОЈА СЛОБОДНИХ ЗОНА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ЗА ПЕРИОД ОД 2011. ДО 2016. ГОДИНЕ

I. УВОД

Стратегија развоја слободних зона у Републици Србији за период од 2011. до 2016. године (у даљем тексту: Стратегија) представља први стратешки развојни документ из области развоја слободних зона који на конзистентан и целовит начин дефинише основне развојне правце слободних зона и начине њиховог остваривања у наредним годинама.

Стратегија полази од потребе убрзавања економског раста и заокруживања процеса транзиције ка тржишној привреди.

Намењена је остварењу одрживог привредног развоја који ће обезбедити конкурентност и боље економске резултате привреде, директне (стране и домаће) инвестиције, подизање животног стандарда становништва, као и стварање погодне инфраструктуре и других услова који подстичу привредни развој Републике Србије.

Нови модел привредног раста и развоја у наредној деценији захтева стварање много атрактивнијег привредног амбијента, напуштање потрошачког и окретање ка **проинвестиционом и извозно оријентисаном привредном расту**.¹

Раст извоза биће могућ само уколико се, поред јачања сектора малих и средњих предузећа, привуку „звучне“ транснационалне компаније да *greenfield* инвестирају, или да технолошки обнове још увек неприватизоване велике производне капацитете.

Стратешко планирање дефинише будућност слободних зона у Републици Србији, а тиме и обавезу свих чинилаца привредног, јавног и политичког живота за њену реализацију.

---

¹ Студија *Посткризни модел привредног раста и развоја Србије 2011-2020. „Макроекономски трендови и анализе“* Економску институт у Београду и „Кварталну мониторинг економских трендова и политика“ Фонд за развој економске науке Економског факултета Универзитета у Београду, 2010 год.

Стратегија је у својим елементима који се односе на циљеве, мере и пројекте фокусирана на период од наредних пет година, након чега је потребно извршити поновна истраживања и усклађивање са новим параметрима.

Стратегија прихвата основне принципе изласка из постојећег стања кроз изградњу ефикаснијих слободних зона као инструмента усмереног ка повећању конкурентности привреде и расту знања путем привлачења и примене модерних технологија. Коришћење оваквог економског модела, предвиђено је на начин који је употребљаван у земљама са видљивим резултатима у овој области.

Како је опредељење Републике Србије улазак у Европску унију (у даљем тексту: ЕУ), Стратегија дефинише правце привредног развоја који гарантују усклађеност са захтевима и стандардима ЕУ, као и трендове глобалних кретања на светском тржишту. Слободне зоне се дефинишу као институционални механизам за остварење стратегије преласка у модерно друштво засновано на привредној конкурентности, кроз привлачење директних страних инвестиција, технолошки развој, побољшање пословне климе, реструктурирање великих привредних система, развој малих и средњих предузећа, равномерни регионални развој и побољшање ефикасности предузећа и државе.

Поред чињенице да постојећа стратешка опредељења на централно место својих сагледавања истичу потребу привлачења директних инвестиција као кључну за остварење развоја државе, неоправдано се изостављају могућности слободних зона као у свету добро познат и доказан инструмент економске политике.

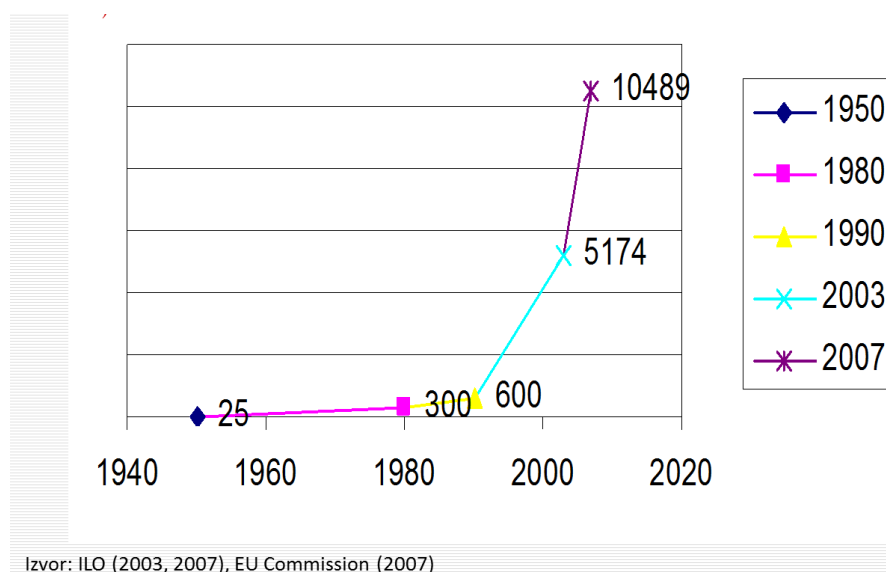
Слободне зоне су први отворени прозор привреде у транзицији који погодује страним улагањима. Оне омогућавају најбрже привлачење инвестиција у нову опрему и осавремењавање продукционих процеса који су кључна претпоставка за побољшање конкурентности и постизање већег извоза. Повећање извозних прихода је од великог значаја за смањење спољнотрговинског дефицита, сервисирање спољног дуга и обезбеђивање средстава за финансирање увоза опреме и технологије, а то значи и услов економског развоја у наредним годинама. Стварање повољне климе за иностране инвестиције предуслов је за њихово привлачење. Повољна инвестициона клима се ствара у средини без бирократских ограничења и административних одуговлачења при регистрацији предузећа, запошљавању, извозу, репатријацији профита и слично. Обезбеђење специјалних повластица и олакшица на локалном и државном нивоу, као што је пословање предузећа без увозних дажбина, може значајно утицати на одлуку инвеститора да капитал инвестира у државу која му то омогућује. Слободна зона се најчешће дефинише као инструмент економске политике у правцу раста привредног развоја кроз повећани прилив инвестиција, раст извоза и последично побољшање платног биланса земље и пораст запослености.

Као покретачи и моделатори привредног развоја читавих региона, слободне зоне су значајни ствараоци нових радних места, носиоци технолошког развоја и страних инвестиција. Постоје на свим континентима, у развијеним и неразвијеним земљама, у земљама различитог државног уређења и примерено развојној политици

и задатим очекивањима, уз примену законима утврђених услова пословања и примену одређеног система повластица, остварују своју улогу.

Слободне зоне су посебно карактеристичне за земље у развоју, поготово земље у транзицији, мада се у зависности од ширине прихваћене дефиниције у слободне зоне могу укључити и оне у развијеним земљама, које полако напуштају класичан концепт и оријентишу се ка специјализованим услугама, трансформишу у индустријске и научне паркове.

Према расположивим подацима, данас у свету функционише више од 10.000 слободних зона.

Државе у којима су формиране слободне зоне чине 70% површине света и 87% светске популације.

У периоду 1999-2002 године у слободним зонама је било запослено преко 43 милиона радника.

У овом тренутку намеће се потреба дефинисања пута развоја слободних зона у Републици Србији, при чему је од великог значаја утврђивање принципа развоја који ће у исто време задовољити критеријуме ЕУ и светске заједнице, кроз примену опште прихваћених решења у овој области.

Истраживање и пракса показују да је за успех слободних зона значајан однос државе и њених органа према слободним зонама. Само слободне зоне које имају снажну државну подршку могу постићи успех.

Циљ ове стратегије је да дефинише могућности и правце развоја слободних зона у Републици Србији у предвиђеном периоду, створи боље институционалне оквире и помогне у представљању концепта.

II. РАЗЛОЗИ ИЗРАДЕ СТРАТЕШКОГ ПЛАНА

Анализом извештаја о пословању које су привредна друштва за управљање слободном зоном достављала претходних година, може се закључити да је позитиван тренд који је био присутан у свим посматраним економским категоријама код свих слободних зона до 2009. године у овој години заустављен, пре свега као резултат светске кризе која је у овој години кулминирала.

Све до 2009. године у свим слободним зонама растао је обим инвестиционих улагања, обим производње, вредност извоза робе произведене у слободној зони, вредност пружених услуга и број запослених радника. Овај позитиван тренд се пре свега може приписати корисницима слободних зона који се баве производном делатношћу и који су присутни у овим слободним зонама од њиховог оснивања, с обзиром да су из године у годину повећавали обим инвестиција, а самим тим и обим производње, вредност извоза и број запослених.

У међувремену, ови корисници су углавном остали једини произвођачи у слободним зонама, с обзиром да ниједно привредно друштво за управљање слободном зоном није успело да потпише уговор са још неким страним инвеститором. Чињеница је да су сваке године вођени разговори са страним инвеститорима, али ниједан од тих разговора није конкретизован потписивањем корисничког уговора.

Разлоге овог неуспеха треба тражити пре свега у условима пословања који се нуде у слободним зонама у Републици Србији у односу на услове пословања у слободним зонама суседних земаља. Овде се пре свега мисли на пореске олакшице, царинску процедуру, као и подстицајне мере локалне самоуправе.

Имајући у виду горе наведено, јасна је потреба за доношењем Стратегије развоја слободних зона у Републици Србији као једног од најважнијих докумената у области примене слободних зона као инструмента за привлачење директних инвестиција.

Сврха овог документа је да обједини промене планиране за наредни период, којима ће се створити окружење које пружа низ пословних могућности за привлачење директних инвестиција и повећање запослености; за улагање и остваривање профита давањем низа подстицаја, као што су подстицаји за мала и средња предузећа, за отварање нових радних места, за започињање сопственог пословног пројекта новим предузетницима, као и за домаћа и страна улагања. Стратегијом се указује на потребу увођења нових технологија у слободне зоне које доприносе њиховом развоју и имају позитиван економски утицај на окружење.

Стратегија даје смернице које:

- упућују на развојно усмерење слободних зона у периоду од 2011. до 2016. године;
- одређују широку заједничку визију и циљеве економске политике;
- упућују како законодавство о слободним зонама треба ускладити с правном регулативом ЕУ и националном политиком развоја слободних зона.

Приликом израде стратешког документа поштовани су следећи принципи:

- партнерство јавног и приватног сектора у припреми и имплементацији Стратегије;
- широк консултативни процес у припреми и изради Стратегије;
- комбинација дугорочних и средњорочних развојних циљева;
- усаглашеност са националним стратегијама и међународним стандардима;
- повећање конкурентности.

Стратегија је у складу са националним приоритетима одрживог развоја Републике Србије. Имајући у виду све горе наведено значајан број стратешких докумената на републичком нивоу повезан је са Стратегијом у различитим областима које она обухвата:

- Стратегија подстицаја и развоја страних улагања;
- Национална стратегија за смањење сиромаштва;
- Национални програм заштите животне средине;
- Стратегија развоја пољопривреде Србије;
- Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији;
- Национална стратегија регионалног развоја;
- Стратегија локалног економског развоја;
- Студија *Посткризни модел привредног раста и развоја Србије 2011-2020 године*.

Примена концепта слободних зона доприноси остварењу следећих циљева које дефинише Стратегија регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године:

- подизање регионалне конкурентности;
- смањење регионалних неравномерности и сиромаштва;
- изградња институционалне регионалне инфраструктуре.

III. ЦИЉЕВИ И РЕАЛИЗАЦИЈА СТРАТЕГИЈЕ

Стратегија развоја слободних зона у Републици Србији подразумева обезбеђење услова који омогућају **стварање најповољнијег економског амбијента**, у циљу задовољавања интереса државе, становништва и инвеститора.

Основни циљеви који се желе постићи кроз имплементирање Стратегије су:

1. да се кроз развојно оријентисан приступ допринесе општој друштвеној користи, као и укупном економском напретку што подразумева стварање најповољнијих услова за прилив директних страних и домаћих инвестиција кроз коришћење различитих инструмената, а посебно кроз интеграцију погодности за пословање индустријских паркова и слободних зона;
2. јачање институционалних и техничких капацитета потребних за подршку концепта слободних зона што би допринело ефикасном коришћењу погодности за пословање, намењених првенствено производним активностима у циљу повећања запослености кроз:
  - олакшице, субвенције и погодности за пословање које обезбеђује Република Србија,
  - олакшице и пореска ослобађања које дају локалне самоуправе,
  - погодности за пословање које омогућава Закон о слободним зонама;
3. стварање најповољнијих просторних услова у слободним зонама и индустријским парковима кроз унапређење инфраструктуре, услова за градњу и техничких услова, а у складу са плановима развоја државе, општина и потребама инвеститора;
4. развијање јаким партнерских односа између приватног и јавног сектора и давање подршке развоју нових, профитабилних производних програма, заснованих на еколошким принципима за заштиту животне средине;
5. остваривање пуне сарадње слободних зона у Републици Србији са министарствима, агенцијама и другим релевантним институцијама уз подршку и помоћ Управе за слободне зоне Министарства финансија.

IV. ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ОСНИВАЊЕ И ПОСЛОВАЊЕ СЛОБОДНИХ ЗОНА

Имајући у виду историјски развој слободних зона, њихову еволуцију и велику експанзију последњих деценија двадесетог века, видимо да је првобитна идеја „економске службености” у корист других држава, као и правни основ који је настао билатералним или мултилатералним уговорима, уступила место националним законима о слободним зонама. Сопственим законима свака држава регулише степен слобода и погодности које пружа странам, а неретко, и својим инвеститорима.

Област слободних зона у Републици Србији уређена је Законом о слободним зонама („Службени гласник РС”, број 62/06) и Царинским законом („Службени гласник РС”, број 18/10), као и подзаконским актима донетим на основу ових закона. Поједина питања која дотичу рад слободних зона уређена су посебним законима, који уређују друге области, попут пореза, девизног система, изградње, осигурања, итд.

Закон о слободним зонама из 2006. године донет је у циљу јачања привреде Републике Србије, кроз стварање повољних услова за стране инвестиције, ради привлачења страног капитала и технологија, усвајања иностраног стручног знања и искуства, иностраних менаџерских вештина, подизања нивоа запослености и нивоа спољнотрговинске размене, као и јачања позиције Републике Србије на светском тржишту и у светској економији.

Нов и веома јасан став положаја слободних зона дат у овој Стратегији осликава будући однос државе према концепту слободних зона у Републици Србији. Јасну интенцију, у том смислу осликава и формирање Управе за слободне зоне као органа управе у саставу министарства надлежног за послове финансија, за обављење послова државне управе у области слободних зона.

Посебно важно питање, које се често поставља и тумачи у нашим стручним круговима и државним институцијама, када се говори о правном основу за оснивање слободних зона, као и о погодностима за пословање у слободним зонама и њиховој вези са осталим делом земље, јесте појам и степен екстериторијалности слободних зона.

Слободне зоне, данас, су у већини случајева саставни део државне територије у којима се националним законима одређују правила за пословање, која углавном ослобађају кориснике слободних зона од мера економске политике које постоје изван слободне зоне и, у исто време, у ери глобализације, служе као ефикасно средство међународне сарадње и унапређења спољно-трговинске размене и саобраћаја.

Нови Царински кодекс ЕУ (*Modernised Community Customs Code*) сматра слободне зоне специјалним деловима царинске територије ЕУ где су роба и услуге ослобођене плаћања царинских дажбина, пореза на додату вредност и осталих увозних дажбина. Кјото конвенција из 1973. године, као и Посебни Анекс Д Ревидиране Кјото конвенције из 1999. године, такође предвиђа да су слободне зоне

изван царинског подручја земље, када је реч о увозним дажбинама и порезима на робу и услуге извршене у зони.

Што се тиче законске регулативе слободних зона у свету, треба разликовати националне законе и интернационална правна документа.

Код националне законске регулативе не постоји униформност. Она се разликује од државе до државе, које различитим решењима додељују погодности корисницима слободних зона, као што су царинска, фискална и финансијска ослобађања и разни подстицаји у области инфраструктуре и услуга. Једина ограничења могу бити уведена прописима које државама намеће чланство у царинској унији или зони слободне трговине (ЕУ, САД) или међународним организацијама и савезима (нпр. СТО), као што су тарифне и нетарифне баријере, нелојална конкуренција, извозни подстицаји, државне помоћи, пољопривредни и индустријски подстицаји, правила о пореклу робе, итд. Нови чланови Европске уније (*Кипар, Чешка, Естонија, Мађарска, Литванија, Малта, Пољска, Словачка, Словенија, Бугарска и Румунија*), као и кандидати за чланове (*Турска*) морају да прилагоде своје националне законе о слободним зонама са европским законима о слободним зонама и слободним складиштима.

Интернационална правна регулатива везана је за поједине уговоре, међународне протоколе и статуте међународних организација и удружења, који дефинишу и утичу на правни основ постојања слободних зона свуда у свету. Остали инструменти правне регулативе налазе се у уговорима, споразумима и законима какви су ГАТТ - Општи споразум о царинама и трговини, СТО - Споразум о оснивању Светске трговинске организације², Ревидирана Кјото конвенција, Царински кодекс ЕУ, Закон о порезу на додату вредност - ВАТ, Закон о акцизама, Закон о слободним зонама Републике Србије, итд.

Европска законска регулатива која се бави слободним зонама и регулише питања слободних зона, уласка робе, контроле, рада, изласка робе, реекспорта и осталих активности у зони, усаглашена је са Ревидираном Кјото конвенцијом³, и Бриселским протоколом од 26. јуна 1999. године.

Царински кодекс ЕУ (у Глави 3 „Други одобрени царински поступци”, од члана 166. до 181.) уређује питања везана за рад у слободним зонама ЕУ, која су детаљно дефинисана појединим директивама⁴.

² Kyoto Convention 1974 - *International convention on the simplification and harmonization of customs procedures*

³ *The Kyoto Convention - INTERNATIONAL CONVENTION ON THE SIMPLIFICATION AND HARMONIZATION OF CUSTOMS PROCEDURES*, Kyoto, 18 May 1973 - stupio na snagu 25 September 1974 dopunjen *Anexom No. 13 - January 1993 1st Edition (October 1975) - Dépôt légal: D/1975/0448/2*

⁴ Dr. Trampus F. (2004), *USING EPZs TO BUILD TRADE CAPACITY: CHANGING INTERNATIONAL LEGAL ENVIRONMENT*, Transport Law University of Trieste (Italy)
- Council Directive (EEC) No. 69/75 of 4 March 1969 on the harmonisation of legal, regulatory and administrative dispositions for the Free Zone regime
- Council Directive (EEC) No. 71/235 of 21 June 1971 on the harmonisation of the provisions laid down by law, regulation or administrative action relating to the usual forms of handling which may be carried out in customs warehouses and in free zones

Индијектни порези и порези на потрошњу, као и порез на додату вредност, у државама које га користе, не примењује се у њиховим слободним зонама. По шестој Директиви ВАТ-а, (директива 77/388 /ЕЕЗ, ОЈ 1977 Бр. Л 145, стр. 1, и ОЈ 1999 бр. Л 376, стр. 4), земље-чланице су овлашћене (члан 16. Директиве) да из ВАТ-а изузму:

- залихе робе која се налази у слободној зони или слободном складишту;
- услуге које се односе на залихе робе која се налази у слободној зони или слободном складишту;
- залихе робе или услуге које се извршавају у слободној зони или слободном складишту, под условом да циљ изузетака није крајња употреба и/или потрошња, и да износ пореза на додату вредност који се плаћа због престанка уговора, одговара износу пореза који би се плаћао када би свака од ових трансакција била опорезивана на државној територији.

Одредбе правних прописа ЕУ о акцизама, правила директног опорезивања, државне помоћи, итд. не односе се на слободне зоне.

Резиме правног основа формирања слободних зона указује да постоји јака подршка овом концепту у међународном праву, које даје основне постулате пословања слободних зона, док национална законодавства могу пројектовати своје законе у зависности од потреба и конкретних развојних циљева.

-
- Council Regulation (EEC) No. 2504/88 of 25 July 1988 on Free Zones and Free Warehouses
  - Commission Regulation (EEC) No. 2562/90 of 30 July 1990 laying down provisions for the implementation of Council Regulation (EEC) No. 2504/88 on Free Zones and Free Warehouses
  - Council Regulation (EEC) No. 2913/92 of 12 October 1992 establishing the Community Customs Code
  - Commission Regulation (EEC) No. 2454/93 of 2 July 1993 laying down provisions for the implementation of Council Regulation (EEC) No 2913/92 establishing the Community Customs Code
  - Commission Regulation (EC) No. 3665/93 of 21 December 1993 amending Commission Regulation (EEC) No 2454/93 laying down provisions for the implementation of Council Regulation (EEC) No 2913/92 establishing the Community customs code
  - Council Regulation (EC) No. 122/96 of 22 January 1996 establishing favourable tariff treatment for imports of certain goods into the free zones of Madeira and the Azores by reason of their end use
  - Commission Regulation (EC) No. 1482/97 of 28 July 1997 laying down provisions for the free zone of Madeira for the implementation of Council Regulation (EC) No. 122/96 establishing favourable tariff treatment for imports of certain goods into the free zones of Madeira and the Azores by reason of their end-use
  - Regulation (EC) No. 2700/2000 of the European Parliament and of the Council of 16 November 2000 amending Council Regulation (EEC) No. 2913/92 establishing the Community Customs Code
  - Commission Regulation (EC) No. 2454/93 of 4 May 2001 laying down provisions for the implementation of Council Regulation (EEC) No 2913/92 establishing the Community customs code.

V. ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ

Досадашњи развој слободних зона у Републици Србији био је незадовољавајући и није испунио очекивања. Слободне зоне у Републици Србији су своје пословање заснивале на пружању услуга складиштења и радиле као трговачке слободне зоне. Изузетак је позитиван пример економских ефеката коришћења режима слободне зоне у Суботици и Пироту. Слободна зона „Пирот” у овом тренутку има осам производних програма, од којих је доминантан погон за производњу аутогума (*Michelin*) чиме је омогућено коришћење слободне зоне као извозне производне зоне (*export processing zone*). Ово је омогућило тестирање начина рада са производним активностима у слободним зонама у Републици Србији и тиме дало одговор да коришћење слободних зона у функцији производње за извоз даје добре резултате.

У 2009. години у Републици Србији функционисале су четири слободне зоне: Пирот, Суботица, Нови Сад и Зрењанин. Крајем 2009. године Влада је дала сагласност за одређивање подручја две слободне зоне, „ФАС Слободна зона” у Крагујевцу и „Слободна зона Шабац” у Шапцу, али ове слободне зоне нису имале пословне резултате, с обзиром да су решења добиле тек крајем године. У јуну 2010. године сагласност Владе за одређивање подручја слободне зоне добила је „Слободна зона Ужице” у Севојну.

У слободним зонама 2009. године у Републици Србији делатност је обављало 180 корисника, од чега 80 домаћих и 100 страних. Укупна инвестициона улагања у 2009 години, су била 19.038.023,00 евра, а број упослених је био 4.915.

Укупна вредност реализованог промета робе и услуга преко слободних зона у 2009. години износила је 559.108.279,00 евра и у односу на 2001. годину исти је порастао 3,7 пута, док је у односу на 2008. годину мањи за 14,21%.

У 2009. години увоз је износио 225.869.561,00 евра, док је укупна вредност реализованог извоза износила 278.638.653,00 евра. У односу на 2008. годину увоз је мањи за 22,95%, извоз за 11,67%, док је пласман на тржиште Републике Србије порастао за 26,62%.

Вредност реализованог промета услуга у слободним зонама износила је 1.954.892,00 евра. У односу на 2008. годину промет услуга порастао је за 23,99%.

Највећи промет реализован је у Слободној зони „Пирот” и износио је 257.673.095,00 евра, односно 46,00% укупно реализованог промета робе и услуга у слободним зонама.

У сваком случају остварени пословни резултати указују да постоји потенцијал слободних зона за пораст улагања и упошљавања у Републици Србији.

Једини значајан и конкретан инструмент подстицаја које омогућавају слободне зоне је могућност обављања производње ради извоза, без плаћања царине и ПДВ-а. Питање које се поставља је, да ли је ово довољан инструмент за

привлачење значајних инвестиција у оквиру режима слободне зоне, као и да ли је могуће овај подстицај остварити и кроз неки други институт (смањење пореза и поједностављење царинске процедуре). Чињеница да одређене царинске процедуре (активно оплемењивање) омогућавају остварење ових погодности и без режима слободне зоне, као и чињеница да осим почетне инвестиције у производну делатност код оснивања слободне зоне, није било значајнијих инвестиција у производну делатност у слободним зонама од тренутка њиховог оснивања, упућује нас на закључак да погодности које нуди режим слободних зона у овом тренутку није довољно атрактиван за привлачење нових директних инвестиција.

Имајући у виду да царинска ослобођења за кориснике слободне зоне све више губе на значају, с обзиром на тенденцију снижавања увозних царина до њиховог потпуног укидања према земљама ЕУ, намеће се потреба за увођењем додатних стимулативних мера које би слободним зонама омогућиле даљи просперитет. Под додатним стимулативним мерама, пре свега се мисли на пореске олакшице за кориснике слободне зоне. Пореске олакшице прописане чланом 26. Закона о слободним зонама могу се остварити у складу са прописима који уређују порез на добит предузећа, порез на имовину и порез на доходак грађана. Важећи порески закони не предвиђају посебне пореске олакшице за кориснике слободне зоне, осим оних које су предвиђене за сва правна лица која послују на територији Републике Србије. Из истих разлога у јулу 2008. године у Хрватској је донет Закон о изменама и допунама Закона о слободним зонама, којим се предвиђа више пореских олакшица за кориснике слободних зона.

Једна од предности на које се позивају друштва за управљање слободном зоном (али важи и за остали део Републике Србије) је и Споразум о слободној трговини са Руском Федерацијом, који подразумева да се највећи део производа произведених у Републици Србији може извозити на тржиште Руске Федерације без плаћања царине. Споразум о слободној трговини са Руском Федерацијом може и мора се много боље искористити. Иностранци партнери би морали обезбедити већинско домаће учешће у финалном производу и на тај начин пласирати своју робу на велико тржиште какво је тржиште Руске Федерације. Наравно, ово није предност која је специфична за производњу која се обавља у режиму слободне зоне, већ важи за производњу која се одвија на било којој локацији у Републици Србији, те се у том смислу не може истицати као директна предност слободних зона, већ као допуна главне предности производње у слободним зонама, а то је обављање производње ради извоза без плаћања царине и ПДВ-а на увоз опреме и репроматеријала.

Значајнији развој концепта слободних зона и привлачења инвестиција додатно је оптерећен и следећим питањима:

- 1) инфраструктурна изграђеност и квалитет услуга на простору слободних зона ништа није већа од онога што се нуди ван режима слободне зоне;
- 2) накнаде за изградњу у слободним зонама исте су као и накнаде изван режима слободне зоне (осим слободне зоне у Пироту);
- 3) недозвољене субвенције у режиму слободних зона у тренутку уласка Републике Србије у ЕУ.

VI. КЉУЧНЕ ОБЛАСТИ СТРАТЕШКОГ ПЛАНА

1. Привлачење директних инвестиција

Проблем слободних зона које су основане од доношења новог Закона о слободним зонама 2006. године и које данас раде у Републици Србији, је у томе што су то углавном остали изоловани случајеви, усмерени на једно производно предузеће које обавља производњу намењену извозу у границама слободне зоне и које је носилац опстанка режима слободне зоне. Изостао је концепт интегралног развоја и ширења запослености и доласка нових инвестиција.

Истовремено сама понуда слободних зона је лимитирана по више основа; нема адекватних површина за greenfield инвестиције, изостала је значајнија подршка државних институција које се баве привлачењем инвестиција концепту слободних зона у смислу промоције, усмеравања инвестиција ка подручју слободне зоне и подршке друштвима за управљање слободним зонама код привлачења директних инвестиција. Истовремено није креиран препознатљив сегмент подстицаја за улагање и рад у оквиру режима слободне зоне.

Тенденција је да слободне зоне, као инструмент економске политике, могу да изврше позитиван утицај на процес реструктурирања привреде Републике Србије у сегменту привлачења директних страних инвестиција, повећања технолошког нивоа у производњи и услугама што би условило развој нових предузећа и повећање запослености. Допринос у развоју слободних зона пружа Управа за слободне зоне, која уз подршку државе, може да преузме одговорност за њихов правилан развој.

На јединственом простору потребно је објединити све погодности за пословање и тиме обезбедити конкурентност у односу на сличне инструменте у свету:

1. Опште погодности које у Републици Србији постоје за стране инвеститоре:

- Локација на коридору 10, који спаја Европу са Блиским и Средњим Истоком;
- Споразум о слободној трговини са земљама југоисточне Европе - ЦЕФТА, са тржиштем од 60 милиона становника;
- Споразум о слободној трговини са земљама ЕФТА,
- Споразуми о слободној трговини са Белорусијом и Казахстаном;
- Споразум о слободној трговини са Турском;
- Споразум о слободној трговини са Руском Федерацијом;
- Незапослена, образована и јефтина радна снага;
- Поједностављени прописи о спољној трговини и страним улагањима;
- Скраћена процедура за оснивање предузећа - 15 дана.

2. Ниске пореске стопе, и то:

- ПДВ - 18% (у слободним зонама - 0%);
- порез на имовину - 0,4%;
- порез на капиталну добит - 20%;
- порез на добит предузећа - 10%;
- порез на зараде - 12%.

3. Специјалне пореске олакшице:

- За инвестиције преко 7,5 милиона УСД и 100 додатно запослених радника не плаћа се порез на добит у периоду од 10 година;
- Кредити намењени инвестирању, максимум на 10 година и уз 20% пореских умањења;
- Пореске погодности за новозапослене раднике;
- Кредит у висини 40% од инвестиционе вредности за инвестиције у основна средства;
- Ослобођење од плаћања пореза на добит у периоду од пет година за приходе од концесија;
- Ослобођење од плаћања пореза на добит инвеститора који улажу у професионално оспособљавање, професионалну рехабилитацију и запошљавање инвалида;
- Кредити на две године за неразвијена подручја;
- Неповратна средства из фондова за развој пољопривреде, екологије, заштите животне средине, за научна истраживања итд.

4. Финансијски подстицаји

Република Србија пружа финансијску помоћ потенцијалним инвеститорима. На основу Уредбе о условима и начину привлачења директних инвестиција („Службени гласник РС“, бр. 34/10 и 41/10), средства за привлачење директних инвестиција обезбеђују се у буџету Републике Србије. Средства се могу користити за финансирање инвестиционих пројеката у производном сектору и сектору услуга које могу бити предмет међународне трговине и за финансирање инвестиционих пројеката из области пољопривреде, угоститељства и трговине.

Укупна средства која могу бити додељена одређују се према новим радним местима у периоду од три године, и то за инвестиције у производном сектору:

- од 4.000 до 10.000 евра у девастирана подручја и подручја од посебног интереса,
- од 5.000 до 10.000 евра у аутомобилску, електронску или индустрију информационих и телекомуникационих технологија и у подручја од посебног интереса,
- од 2.000 до 5.000 евра у остала подручја Републике Србије.

За инвестиције у сектору услуга које јесу или могу бити предмет међународне трговине од 2.000 до 10.000 евра по новом радном месту отвореном у периоду од три године.

5. Погодности пословања по Закону о слободним зонама:

- Увоз робе и услуга у слободну зону и извоз робе и услуга из слободне зоне су слободни;
- На увезени репроматеријал за робу намењену извозу не плаћа се царина, ПДВ и друге увозне дажбине;
- На увезену опрему, машине и грађевински материјал не плаћа се царина, ПДВ и друге увозне дажбине;
- Права корисника слободне зоне установљена Законом о слободним зонама не могу бити умањена другим прописом;
- Увоз у слободну зону свих врста роба ослобођен је плаћања царине. Роба из слободне зоне може се пласирати на домаће тржиште уз плаћање царине и царинских дажбина. Ако је роба која улази на царинско подручје Републике Србије произведена у слободној зони или подвргнута манипулацији уз учешће домаће компоненте, царина се плаћа по прописаној стопи само на инострану компоненту у тој роби;
- Увоз у слободну зону и извоз из ње су слободни, тј. не примењују се квоте, увозне или извозне дозволе или друга ограничења спољнотрговинског промета;
- Роба се из слободне зоне може привремено изнети на остали део домаће територије или унети у слободну зону са осталог дела домаће територије ради оплемењивања (прераде, дораде, обраде, уградње, оправке, контроле квалитета, маркетиншке презентације итд.), што пружа велике могућности повезивања са домаћом привредом;
- Слободан трансфер добити остварене обављањем делатности у слободној зони;
- Корисници слободне зоне могу узимати у закуп, куповати или сами градити производне, складишне или пословне објекте;
- Коришћење услуга логистичког центра;
- Ефикасна администрација у слободној зони (*one stop shop*).

6. Могуће стимулативне мере локалне самоуправе (пример Слободне зоне „Пирот“):

А. За изградњу у границама слободне зоне корисници су ослобођени од плаћања:

- накнаде за уређење градског грађевинског земљишта;
- накнаде за таксе и трошкове општинске управе и издавање документације (комуналне таксе, урбанистичка дозвола, сагласност, одобрење за градњу, итд.);
- накнаде за издавање услова за прикључење на инфраструктурне мреже;
- накнада за издавање сагласности за прикључење на инфраструктурне мреже;
- накнада за прикључење на инфраструктурне мреже.

Б. При експлоатацији објеката у границама слободне зоне корисници су ослобођени од плаћања за период од 10 година од периода издавања употребне дозволе за изграђени објекат:

- локалних комуналних такси;
- накнаде за коришћење градског грађевинског земљишта;
- накнада за комуналне услуге.

В. Посебне погодности за повећање запослености у слободној зони кроз одобравање средстава субвенције по основу броја новозапослених код корисника слободне зоне.

2. Трансфер модерних технологија

За реструктурирање привреде Републике Србије веома је значајан утицај који слободне зоне могу да имају на технолошки развој. Страни инвеститори у слободне зоне не доносе само капитал, већ и производна и маркетиншка знања (*know-how*), која се могу пренети на остали део привреде земље домаћина.

Слободне зоне могу допринети трансферу модерних технологија на различите начине. Директан начин је кроз свакодневни контакт са страним стручњацима, консултантима и менаџерима. Кроз активирање домаће привреде, врши се пренос и технолошких знања на предузећа у околини. Опште подизање технолошког нивоа у производњи, као и привлачење најсавременије технологије, одвија се кроз директно образовање радне снаге за примену технологија и кроз увоз потребне опреме и знања за њено коришћење и одржавање. Кроз конкурентне цене домаћих сировина и јефтину и високостручну радну снагу, анимирају се страни инвеститори да свој улог донесу у облику савремене опреме и технологије.

Слободне зоне треба да привуку технолошки сложеније производне процесе. Потребно је формирање сопствених истраживачких центара, *hi-tech* паркова и инкубатора развоја на локацији слободних зона. Постоји и могућност страног улагања заснованог на улагању знања, док би држава домаћин ангажовала високообразоване кадрове. Тиме се нова технолошка знања преносе на домаћу привреду, када стручњаци своја знања пренесу ван граница слободне зоне (пример Тајвана и Кине).

Трансфер технологије има своје законитости. Постоји општа сагласност да висока технологија и комерцијална употреба научних сазнања представљају кључни фактор индустријског и економског развоја. У садејству економских субјеката, као што су добављачи, потрошачи, конкуренција, државне институције и економска политика, развој технолошких капацитета има велики утицај. У процесу успешне индустријализације држава, која се јасно види на примеру источноазијских држава – „азијских тигрова” (Кореја, Сингапур, Хонг Конг и Тајван), економски раст је био ослоњен на напретку технологија индустријских предузећа. Могу се изабрати различити прилази повећању технолошког развоја државе. У економској литератури⁵ су позната три правца трансфера технологија у зависности од нивоа индустријског развоја државе, која имају логичан пут развоја:

---

⁵ Bennett, D., Vaidya, K (2003.), *Technology Transfer and Sustainable Industrial Development for Developing Countries* reports on a part of work for the UNIDO initiative on technology transfer for sustainable industrial development.

- a) технолошки трансфер кроз трговину и помоћ на јачању домаће производње за домаће тржиште;
- б) технолошки трансфер кроз директне стране инвестиције и продају технологије за стварање домаћих извозно оријентисаних предузећа;
- в) технолошки трансфер кроз изградњу система заснованог на лиценцама и снабдевању свих тржишта производима преко домаћих кооперантских предузећа.

VII. МЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ РАЗВОЈА СЛОБОДНИХ ЗОНА

За даљи успешан развој концепта слободних зона, ради привлачења директних инвестиција, корисницима се морају понудити конкретни подстицаји и креирати препознатљиве предности:

1. Понуда инфраструктурно опремљеног земљишта

За успешан развој концепта слободних зона и њихову могућност да привуку директне инвестиције мора се, пре свега, радити на развоју нових локација. Носиоци тих послова морају бити локалне самоуправе, које у оснивању слободне зоне на својој територији морају препознати свој интерес. За сада, локалне самоуправе нису сагледале позитивне ефекте оснивања слободних зона на својим подручјима и њихов значај за привлачење директних инвестиција. Само по себи, намеће се питање, које предности имају локалне самоуправе у привлачењу инвеститора са режимом слободне зоне у односу на локалне самоуправе без овог режима. У досадашњој пракси, локалне самоуправе овај институт нису осећале као предност, па су и без њега развијали индустријске зоне као што је случај са Инђијом, Лаповом, Пећинцима, Зрењанином, Вршцем итд.

Оснивање слободних зона имаће највећи ефекат на локацијама са катастарски правно решеним односима над земљиштем, једноставном и брзом администрацијом и субвенцијама локалне самоуправе.

Финансирање опремања локација индустријских паркова са режимом слободне зоне може бити из више извора, приватних, јавних (држава, градови и општине) или формирањем јавно-приватних партнерстава. Како слободне зоне треба да одиграју значајну развојну улогу, постоји потреба за додатним финансијским средствима како би им се у томе помогло.

Слободне зоне се оснивају на локацијама на којима оне имају право својине, односно закупа или право коришћења на земљишту. У неким случајевима слободне зоне поседују потребну инфраструктуру и објекте. У неким капитал за финансирање имовине осигуран је из приватних извора, док ће код неких локација бити потребна државна помоћ у улагању у развој и ширење инфраструктуре и објеката слободне зоне.

Финасирање развоја слободних зона може се постићи директним улагањима (државним, општинским или приватним), обезбеђењем донација или обезбеђивањем средстава из фондова ЕУ. Пожељна је и примена комбинованог финансирања од стране јавног и приватног сектора кроз јавна-приватна партнерства које би формирала држава или локална самоуправа са заинтересованим приватним инвеститорима. Новчана средства јавног сектора могу да буду обезбеђена из буџета Републике Србије и ЕУ извора финансирања. У оваквим случајевима висина улагања одредиће и удео државног власништва у изграђеној инфраструктури у слободној зони.

У складу са претходно изнетим разлозима у наредном периоду треба уложити напор на успостављању симбиозе, тј. компатибилности слободних зона и индустријских паркова као инфраструктурно опремљеног земљишта. Режим слободних зона мора бити на главним путним коридорима и имати сређену инфраструктуру (путеве, воду, канализацију, гас, струју, итд).

Иако суштинске разлике између концепта инфраструктурно опремљених слободних зона намењених првенствено производним делатностима и концепта инфраструктурно опремљених индустријских паркова и индустријских зона нема, разлика је могућност рада корисника у режиму слободне зоне без плаћања царине и ПДВ, тј. рад намењен првенствено иностраним тржиштима који омогућавају слободне зоне и рад намењен домаћем тржишту који се обавља у индустријским парковима и индустријским зонама. Линија разграничења између ових појмова је јако мала уколико уопште и постоји. Постоје слободне зоне које нуде инфраструктурно опремљено земљиште и генеришу рад који се нуди свим тржиштима, и страним и домаћим, при чему за ово друго подлеже плаћању дажбина приликом стављања у слободан промет. У реализацији оба концепта завршну реч даће инвеститор својим опредељењем и својим намерама и циљним тржиштем.

У свим градовима могуће је формирати простор убрзаног привредног развоја који комбинује више врста погодности за пословање и у свом саставу има:

- објекте и инфраструктурне капацитете напуштене у процесу транзиције (намењене за *brownfield* инвестиције);
- инфраструктурно опремљено земљиште за *greenfield* инвестиције намењене извозно оријентисаним производним програмима са режимом слободне зоне – слободна зона;
- инфраструктурно опремљено земљиште намењено за *greenfield* инвестиције намењене производним програмима оријентисаним за домаће тржиште.

За успешно пословање и атрактивност простора намењених убрзаном развоју потребно је комбиновати концепт слободних зона намењених увозно-извозним производним активностима са концептом инфраструктурно опремљених земљишта намењених првенствено пословању са домаћим тржиштем – индустријских паркова, стварајући, на једном месту, могућност за развој производњи намењених како извозу тако и сопственом тржишту. Тако се

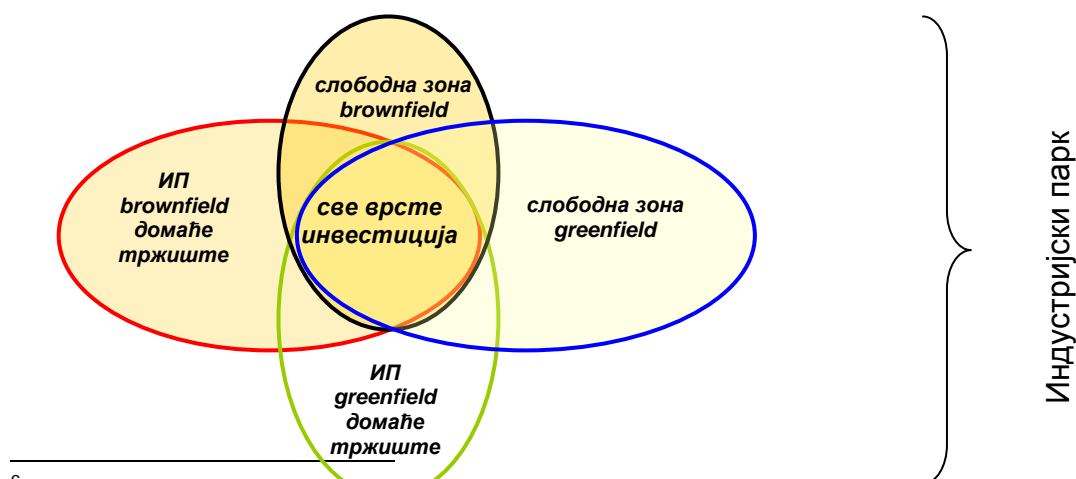
корисницима нуди могућност пуне пословне комбинаторике на инфраструктурно опремљеном простору уз највеће погодности за пословање.

Имајући у виду да се у већ покренутим индустријским зонама по градовима у Републици Србији одмакло у инфраструктурном опремању земљишта за потенцијалне пројекте, пожељно је да се у неку опремљенију зону уложи још додатних средстава како би се добила што квалитетнија понуда уз најмања улагања и овим путем може се квалитетније убрзати процес реализације потенцијалне инвестиције.

Концепцијски посматрано, у Републици Србији слободне зоне и индустријски паркови су постављени као генератори развоја појединих подручја и региона земље, односно подручја националне привреде. У њиховом оснивању (индустријских паркова) и функционисању предвиђена је значајна улога државе и инвеститора. Националним инвестиционим планом у Републици Србији предвиђено је формирање индустријских паркова у 50 општина. У те сврхе је за 2005. и 2006. годину држава предвидела око 46 милиона евра⁶. У концепцији развоја индустријских и технолошких паркова, као и слободних зона, предвиђена је и значајна улога локалне самоуправе, која својим активностима и бенефицијама треба да привуче потенцијалне стране инвеститоре, оживи локалну и регионалну привредну активност и повећа запосленост. Идеја државних органа у погледу оживљавања индустријских и технолошких паркова заснива се на принципу да држава изгради потребну инфраструктуру, а инвеститори објекте и неопходну опрему.

Оваквом комбинацијом различитих намена и концентрацијом свих погодности које је могуће пружити (државне, локалне самоуправе и предузетничке) добија се флексибилан систем који задовољава све потенцијалне потребе могућих инвеститора где свако може наћи за себе оно што му одговара. За производњу намењену изову најбоље је да буде у делу индустријског парка који је у исто време и слободна зона, док је за производњу намењену домаћем тржишту, која користи домаће сировине, потпуно непотребно коришћење слободне зоне, које може бити чак и ограничавајући фактор (нпр. због непотребних царинских процедура).

Слика бр. 1.: Комбинација слободне зоне и индустријског парка шематски приказана:

⁶ Министарство финансија Републике Србије, Београд, 2006.

Овако планиран и реализован индустријски парк и слободна зона, омогућавају веома флексибилан режим пословања. Корисници користе погодности у зависности од својих потреба, могу да изнајме постојећи простор за рад са домаћим тржиштем или да у делу индустријског парка намењеног домаћем тржишту изграде објекат без плаћања локалних пореза општини. Уколико је њихово пословање везано за увоз или извоз репроматеријала, производа и услуга, све то могу радити и у режиму који омогућава Закон о слободним зонама, тако да на овај начин локација добија додатну атрактивност за инвестирање.

Слободне зоне могу бити полуга привредног развоја, посебно у оним градовима и општинама у којима је индустрија угашена. Могуће је од локација и објеката постојећих друштвених предузећа, која нису приватизована, са инфраструктурно опремљеним земљиштем и изграђеним халама за производњу, организовати рад слободне зоне.

Без инфраструктурно опремљеног земљишта (локација) у понуди слободних зона, нећемо имати резултате какви се очекују и који су потребни у циљу јачања наше привреде и привлачења директних инвестиција и као последицу тога повећања запослености домаће радне снаге. Погодности које се сада нуде у смислу неплаћања царине и ПДВ могуће је остварити и путем поједностављених царинских поступка на било којој локацији, што делимично умањује предности рада у режиму слободне зоне.

2. Пореске и друге олакшице и стимулације

Поред постојећих подстицаја за обављање делатности у режиму слободне зоне морају се спровести промене у програмским садржајима и побољшати структура и квалитет инвестиционе климе, која у себи поред постојећих треба да садржи и следеће подстицаје:

- Квалитетне локације, географски положај (дефинисати потенцијане локације за слободне зоне и радити на њиховом стављању у функцију);
- Са локалним самоуправама радити на увођењу ослобођења од локалних такси и пореза (пакет олакшица и пореских ослобађања локалних самоуправа);
- Ослобођење од плаћања ПДВ за потрошњу електричне енергије, воде, гаса, као и осталих комуналних услуга за производњу у режиму слободне зоне намењене извозу;
- У буџету Републике Србије планирати средства која би се преко Управе за слободне зоне пласирала за пројекте, израду студија, инфраструктурно опремање земљишта за потребе слободних зона;

- Са надлежним министарством радити на испитивању могућности измена системских закона којима се дају додатни фискални подстицаји за кориснике слободне зоне који се баве производном делатношћу.

3. Побољшања институционалних односа

Садашње стање по питању институционалне организованости слободних зона и поред тога што постоји Управа за слободне зоне, која је формирана крајем 2008. године, није на нивоу који може привући значајнији број директних инвестиција. Главни разлог за то је што Управа за слободне зоне не поседује потребне механизме којима може привући стране инвеститоре. Зато је за успешност овога концепта и нову политику развоја слободних зона нужно установити институционалну подршку на државном и локалном нивоу, која ће довести да стварања механизма који ће омогућити остварење постављених циљева. Поред законом одређених надлежности, потребно је дефинисати улоге осталих државних институција у јединственом Акционом плану намењеном успеху концепта слободних зона. Сви државни органи морају имати проактиван и позитиван приступ политици развоја слободних зона коју треба ускладити са државном развојном политиком.

Институционална подршка Министарства финансија развоју слободних зона очекује се кроз измене и допуне пореских закона којима би се предвиделе одређене пореске олакшице за кориснике слободних зона, као и кроз поједностављење царинске процедуре у слободним зонама, што би стимулативно деловало на стране инвеститоре.

Институционална подршка развоју слободних зона очекује се и од Привредне коморе Србије, као и од Агенције за страна улагања и промоцију извоза (СИЕПА), посебно у делу промоције слободних зона и остваривање контаката привредних друштава за управљање слободном зоном са страним инвеститорима.

Посебно је значајна улога локалне самоуправе, која стимулативним мерама може значајно утицати на развој слободних зона. Сходно својим овлашћењима, локална самоуправа може да донесе одлуку о погодностима за изградњу објеката и инфраструктуре на подручју слободне зоне, а такође и да омогући обезбеђење грађевинских и употребних дозвола по убрзаном поступку, као и да елиминише сва друга административна одуговлачења.

Управи за слободне зоне треба дати надлежност за развој слободних зона кроз утицај на избор локација и инфраструктурно опремање земљишта у сарадњи са локалним самоуправама и регионалним развојним агенцијама. Потребно је урадити „мастер” план развоја слободних зона као инструмент активности на одређивању, стимулацији и развоју слободних зона у сарадњи са локалном самоуправом.

Улога државе у процесу оснивања слободних зона је кључна, а посебно је неопходна државна помоћ код оних локалних самоуправа које нису способне да реализују оснивање слободне зоне, а истовремено и не располажу довољним

финансијским средствима. Не сме се дозволити да формирање слободних зона зависи искључиво од могућности локалних субјеката.

Осим тога, Закон о слободним зонама потенцира и активно учешће органа локалне самоуправе, као могућег оснивача слободне зоне и такође, пружа могућност да локална самоуправа даје додатне подстицајне мере за пословање у оквиру слободне зоне. Предвиђено активно учешће органа локалне самоуправе било би омогућено кроз институционалну препоруку локалној самоуправи, код оснивања слободне зоне, за предвиђања посебних подстицајних мера.

Поред Министарства финансија, Управе за слободне зоне и Управе царина као органа у саставу Министарства финансија, који се баве развојем слободних зона, потребно је да се и друге државне институције својим активностима укључе у развој слободних зона.

У ту сврху неопходно је донети потребне прописе који ће дефинисати међусобне односе, права и обавезе.

4. Промоција слободних зона

Само постојање слободних зона више није довољан разлог да би потенцијални улагачи и корисници услуга слободних зона нашли економски интерес и лоцирали се у одређеном подручју. Конкурентска предност слободних зона се у данашње време губи, нарочито ако се и даље пасивно нуди само земљиште и основна инфраструктура уз минималани ниво услуга постојећим и потенцијалним корисницима.

Као што је наведено, у свету постоји преко 10.000 слободних зона у око 120 земаља и све оне нуде сличне услове пословања. Из тог разлога веома је значајно и питање промоције слободних зона које код нас тренутно није довољно развијено. Мора се имати у виду да и СИЕПА ради сличан посао, промоцију целе територије Републике Србије за инвестирање. С обзиром да је кадровски и материјално оспособљена за овај посао, СИЕПА би требало да значајније ради на промоцији улагања у слободне зоне, пре свега зато што је већ створила широку мрежу контаката за потребе инвестиционог улагања.

Глобалну и најширу могућу промоцију улагања у слободне зоне радила би СИЕПА, док би Управа за слободне зоне, као и саме слободне зоне уз координацију са СИЕПА радили на микро промоцији усмереној ка конкретној групи корисника или ка конкретном потенцијалном инвеститору.

Свеобухватни програм маркетиншких активности треба да укључује промотивне догађаје, односе с јавношћу и извештаје о новим улагањима и новоствореним радним местима, као и адекватне информативне материјале. Професионални програми продаје и маркетинга морају омогућити пуну информисаност и успоставити контакт с потенцијалним новим улагачима како би се реализовала нова *greenfield* улагања.

VIII. ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ И СЛОБОДНЕ ЗОНЕ

У Европској унији је, иако алтернативне опције постоје (привремени извоз робе и складиштење, царинска складишта, производња под царинском контролом, итд), систем слободних зона сачуван. Слободне зоне у ЕУ омогућавају концентрацију и модернизацију технологије и директна улагања у разним подручјима. Индустијски и технолошки паркови и модерни концепт зона – инкубатор за развој малих и средњих предузећа, као и логистички центри са обједињеним услугама у провозу робе, правци су у којима слободне зоне ЕУ налазе своје место.

Доношењем Закона о слободним зонама („Службени гласник РС”, број 62/06) Република Србија је усагласила кључна питања у вези са захтевима из ЕУ.

Међутим, често се код нас поставља питање да ли је концепт слободних зона ограничен до уласка Републике Србије у ЕУ. Одговор на ово питање зависи пре свега од нас самих и од наше спремности и способности да у преговорима са ЕУ што повољније решимо питање статуса слободних зона.

Веома значајно за однос према ЕУ је коришћење максималних пореских олакшица и директних државних субвенција. До пријема Републике Србије у ЕУ коришћење оваквих видова подстицаја може довести до успешног привлачења директних инвестиција, док би после уласка у ЕУ слободним зонама остале погодности какве имају остале слободне зоне у ЕУ (31 слободна зона је успешно пословала до последњег проширења ЕУ, док сада послује око 150 слободних зона), тј. пословање без царина и ПДВ-а и коришћење регионалних подстицаја. Управо овај период, до уласка у ЕУ, треба искористити за убрзани прилив директних инвестиција максималним државним субвенцијама.

Посебан задатак Управе за слободне зоне је сарадња са слободним зонама ЕУ и удружењима слободних зона ЕУ, како би анализом подстицаја који су у ЕУ дозвољени, предложила законска решења за стварање најповољнијег пословног амбијента за слободне зоне. Досадашње анализе рада слободних зона у појединим земљама ЕУ показују веома различиту праксу.

Слободне зоне у Републици Србији треба да теже успостављању веза са удружењима слободних зона у ЕУ и свету, ради размене искустава и испитивања могућности остваривања корисних пословних контаката у име својих корисника.

IX. МЕРЕ ЗА РАЗВОЈ СЛОБОДНИХ ЗОНА

Стварањем повољнијих услова за рад производних слободних зона могуће је значајно утицати на повећање прилива директних страних инвестиција, нових технологија и запосленост радне снаге.

Основни принципи који ће омогућити успешан развој слободних зона у Републици Србији:

1. Развијати слободне зоне намењене производњи, као инструмент за привлачење директних страних инвестиција, нових технологија и повећање запослености;
2. Комбиновати концепт слободних зона намењених извозним производним активностима са концептом инфраструктурно опремљених локација, намењених пословању са домаћим тржиштем – индустријских паркова, стварајући могућност за развој производних програма и услуга намењених како извозу тако и домаћем тржишту;
3. Обезбедити погодности за пословање корисника слободних зона на локалном, регионалном и државном нивоу, и то:
  - **финансијске** - директно обезбеђене од државе, као што су подстицајни кредити или инвестициона ослобађања,
  - **фискалне** - ослобођење од пореских оптерећења за директне стране инвестиције, увозних царина, пореза на капиталну добит итд; приликом предлагања измена закона из области пореског система предвидети пореске олакшице за кориснике слободних зона, и то: умањење постојећих стопа пореза на добит, пореза на имовину и пореза на доходак грађана,
  - **индиректне** - обезбеђење земљишта и инфраструктуре по ценама повољнијим од тржишних;
4. Размотрити могућност измене системских закона којима се дају додатни фискални подстицаји за кориснике слободне зоне који се баве производном делатношћу.
5. Препоручити органима локалне самоуправе у смислу давања подстицајних мера за развој слободних зона и индустријских паркова (ослобођење од плаћања општинских накнада приликом изградње и експлоатације објеката у слободној зони);
6. Донети прописе о индустријским парковима који ће бити усклађени са применом концепта слободних зона, чиме би се створио правни оквир за постојање јасног концепта за привлачење директних страних инвестиција;
7. Обезбедити институционалну сарадњу на развоју слободних зона и индустријских паркова.

Х. АКЦИОНИ ПЛАН

Мере и активности, са роковима, задацима и органима и организацијама надлежним за спровођење ове стратегије садржане су у Акционом плану.

Акциони план за спровођење активности

Активност	Рок	Носилац
1. Измене и допуне закона којима се прописују пореске олакшице корисницима слободне зоне (порез на добит правних лица, порези на имовину и порез на доходак грађана)	јул 2011.	МФ
2. Измене и допуне Закона о порезу на додату вредност	јул 2011.	МФ
3. Донети прописе који ће омогућити заједничко деловање слободних зона и индустријских паркова	децембар 2011.	МФ, МЕРР
4. Израда система за финансирање инфраструктурног опремања слободних зона и индустријских паркова	децембар 2011.	МФ, МЕРР
5. Израда „мастер” плана слободних зона и индустријских паркова	јул 2012.	МФ, МЕРР

Значење скраћеница:

МЕРР   Министарство економије и регионалног развоја

МФ   Министарство финансија

XI. ЗАВРШНИ ДЕО

Ову стратегију објавити у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број:
У Београду, 2011. године

В Л А Д А

ПРЕДСЕДНИК